

Vergaderjaar 2012–2013

33 400 V

Vaststelling van de begrotingsstaten van het Ministerie van Buitenlandse Zaken (V) en van de begrotingsstaat van Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking (XVII) voor het jaar 2013

Nr. 108

BRIEF VAN DE MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 2 januari 2013

Hierbij bied ik u het verslag aan van de Ministeriële Raad van de Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa (OVSE) van 6-7 december 2012 te Dublin.

De minister van Buitenlandse Zaken,
F.C.G.M. Timmermans

Verslag van de Ministeriële Raad van de Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa (OVSE) d.d. 6-7 december 2012 te Dublin

In dit verslag wordt ingegaan op het verloop en de uitkomsten van de Ministeriële Raad van de OVSE op 6-7 december 2012 te Dublin. Per brief d.d. 13 november 2012 (Kamerstuk 33 400 V, nr. 12) werd u reeds geïnformeerd over de Nederlandse inzet. Een Algemeen Overleg met uw Kamer over deze bijeenkomst vond plaats op 21 november 2012.

Verloop van de Ministeriële Raad

Het Ierse voorzitterschap had een bescheiden onderhandelingspakket op tafel gelegd. De onderhandelingen hierover zijn zoals verwacht moeizaam verlopen vanwege de divergerende standpunten tussen «Oost» en «West». Kort voor de Ministeriële Raad tekende zich een verharding af, toen de Russische president Poetin tijdens de top van CIS-landen in Asgabat kenbaar maakte dat de OVSE naar zijn mening enkel de belangen van een select aantal landen dient. Een bijkomende complicerende factor was dat Azerbeidzjan alle discussies door het prisma van het conflict met Armenië over Nagorno-Karabach bezag. Als gevolg van deze houdingen kon slechts een beperkt aantal concrete besluiten worden genomen in Dublin. Mongolië werd als 57ste deelnemende staat verwelkomd.

Nederlandse interventie

Zoals aangekondigd tijdens het Algemeen Overleg met uw Kamer heeft Minister Timmermans het historische belang van de OVSE onderstreept. De geschiedenis van een verdeeld Europa indachtig heeft de Minister de overige 56 deelnemende staten van de OVSE eraan herinnerd dat wat wij samen in OVSE verband doen primair ten gunste is voor onze bevolking. Vanuit die gedachte heeft de Minister de OVSE opgeroepen op te komen voor de veiligheid van verdedigers van mensenrechten. Hun rechten staan immers in diverse deelnemende staten onder druk. Tevens heeft Minister Timmermans speciale aandacht gevraagd voor de situatie van lesbiennes, homoseksuelen, biseksuelen en transgenders (LHBT). Elk individu heeft immers het recht zichzelf te zijn, en het is niet aan autoriteiten om te interveniëren in de rechten van het individu.

In een gesprek dat Minister Timmermans tijdens de Ministeriële Raad voerde met vertegenwoordigers van non-gouvernementele organisaties uit Rusland, Wit-Rusland, Oekraïne en Azerbeidzjan, werd deze noodzaak van de bescherming van mensenrechtenverdedigers en LHBT eveneens duidelijk naar voren gebracht. Ook tijdens de conferentie van het netwerk van meer dan 50 mensenrechtenorganisaties, die plaatsvond daags voor de Ministeriële Raad, werd het belang onderstreept van onder meer de vrijheid van meningsvorming en -uiting voor o.a. mensenrechtenverdedigers en journalisten (ook online) en vreedzame vereniging en vergadering van ook LHBT.

Helsinki+40

Om verdere stappen te zetten naar een Euro-Atlantische en Euro-Aziatische veiligheidsgemeenschap besloten de Ministers om het «Helsinki+40» proces van start te laten gaan. Tijdens de onderhandelingen is gebleken dat «Oost» hierbij veelal een andere OVSE voor ogen heeft dan «West», inclusief Nederland, dat ernaar streeft de Organisatie nieuw momentum te geven. Vooralsnog kon daarom geen overeenstemming worden bereikt over concrete prioriteiten voor de komende jaren.

Transnationale dreigingen

De Ministeriële Raad heeft een besluit genomen om de coördinatie en coherentie binnen de OVSE ten aanzien van transnationale dreigingen te versterken. Hierbij waren eerder al de deelterreinen van cyberdreigingen, grensoverschrijdende criminaliteit en drugshandel geïdentificeerd. De Raad voegde het deelterrein van terrorisme daaraan toe.

Daarnaast lag een besluit op tafel om de risico's van misverstanden, escalatie en conflict voortvloeiende uit cyberdreigingen te reduceren. Dit besluit, waarin concrete vertrouwenwekkende maatregelen waren opgenomen, kon helaas niet op consensus rekenen.

Politiek-militaire veiligheidsdimensie

Het feit dat het conventionele wapenbeheersingsmechanisme en de ontwikkeling van daarmee samenhangende vertrouwenwekkende en veiligheidsbevorderende maatregelen vrijwel tot stilstand zijn gekomen, werd bevestigd. Hoewel te elfder ure in Wenen een akkoord over de vluchtquota voor 2013 in het kader van het *Open Skies* verdrag werd bereikt, liepen de standpunten tijdens de Ministeriële Raad op alle andere politiek-militaire deelterreinen te ver uiteen om tot consensus te komen. Onder meer werd een besluit inzake uitvoering van een actieplan over kleine en lichte wapens door Azerbeidzjan geblokkeerd. Wel werd overeenstemming bereikt over een verklaring over het «5+2 proces» ter beslechting van het bevroren conflict rond Transnistrië. In deze verklaring wordt onder meer waardering uitgesproken over de in 2012 overeengekomen agenda voor het onderhandelingsproces en hervatting van de onderhandelingen.

Economische en ecologische veiligheidsdimensie

Alle 57 OVSE staten konden instemmen met een brede verklaring over goed bestuur en transparantie vanuit een economisch perspectief. In deze verklaring staan corruptiebestrijding, het tegengaan van witwaspraktijken alsook financiering van terrorisme centraal.

Menselijke veiligheidsdimensie

Tot grote teleurstelling van ook Nederland kon tijdens de Ministeriële Raad voor het tweede achtereenvolgende jaar geen overeenstemming worden bereikt over het onderhandelingspakket op het terrein van mensenrechten, democratie en de ontwikkeling van de rechtsstaat. Zowel het beoogde besluit over mediavrijheid (inclusief internetvrijheid en bescherming van journalisten) als het besluit ter bestrijding van vreemdelingenhaat en racisme stuitte op voornamelijk Russische weerstand.

Daartegenover is voorkomen dat het bestaande *acquis* is uitgehold. Hierbij is de autonomie en rol van OVSE instellingen zoals ODIHR, de Vertegenwoordiger voor Mediavrijheid en de Hoge Commissaris inzake Nationale Minderheden, beschermd en afzwakking van bestaande verplichtingen op het vlak van fundamentele vrijheden en mensenrechten voorkomen.

Ten aanzien van verkiezingswaarneming bereikte het gebrek aan interne samenwerking tussen ODIHR en de Parlementaire Assemblée (PA) een nieuw dieptepunt. Plenair zegde de voorzitter van de PA de samenwerkingsovereenkomst met ODIHR uit 1997 op. In het gesprek met ODIHR heeft Minister Timmermans aangegeven dit besluit te betreuren. De Minister heeft daarbij het gebrek aan interne samenwerking aan de kaak

gesteld, en benadrukt dat de interne discussies afleiden van de hoofdzaak verkiezingswaarneming beter en effectiever te maken. Tevens zou de Minister uw Kamer willen uitnodigen voor een seminar over verkiezingswaarneming, waarvoor ODIHR heeft toegezegd een bijdrage te leveren.

Het onderwerp verkiezingswaarneming kwam ook in het Algemeen Overleg met uw Kamer aan de orde. Zoals lid De Roon (PVV) reeds opbracht, bestond er inderdaad een probleem rond de verkiezingswaarneming door ODIHR in Texas. Navraag leerde dat dit probleem ook bestond in andere staten in de VS. In Texas en andere staten is bepaald dat er geen buitenstaanders aanwezig mogen zijn in de stembureaus. Dit geldt ook voor verkiezingswaarnemers van de OVSE. Tijdens eerdere missies heeft ODIHR dit punt al aan de orde gesteld, omdat het de desbetreffende wetgeving in strijd acht met OVSE verplichtingen.

Op het terrein van mensenrechten, democratie en rechtsstaat heeft Minister Timmermans Oekraïne aangespoord vorderingen te maken en tijdens diens voorzitterschap voldoende aandacht te schenken aan de menselijke veiligheidsdimensie. Waar mogelijk zal Nederland Oekraïne hierbij verder ondersteunen.

Vooruitblik

De tegenstellingen tussen de deelnemende staten van de OVSE zullen naar verwachting ook de komende tijd hun wissel blijven trekken op het functioneren van de Organisatie, vooral in het debat in het kader van het Helsinki+40 proces alsook binnen de verschillende veiligheidsdimensies. Dit laat onverlet dat de OVSE, juist in deze tijd van toenemende tegenstellingen, een uniek forum is voor dialoog en samenwerking, om daarmee de brug tussen «Oost» en «West» te blijven slaan. Uitgebreid met Mongolië en met haar autonome instellingen en veldkantoren is de OVSE tevens in staat een waardevolle rol in de deelnemende staten te spelen. Nederland wil deze meerwaarde van de OVSE behouden en zal zich blijven inzetten het *acquis* en naleving daarvan – in het bijzonder in de menselijke veiligheidsdimensie – te versterken.